

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2001 vp

Hallituksen esitys laeiksi ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 49/2001 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä lakialoitteen laiksi ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta (LA 31/2000 vp — Inkeri Kerola /kesk), joka on lähetetty valiokuntaan 29 päivänä maaliskuuta 2000.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Matti Rajakylä, opetusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- hallituksen varapuheenjohtaja Ritva Laakso-Manninen ja pääsihteeri Kaj Malm, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
- apulaisosastopäällikkö Pentti Aho, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- erityisasiantuntija Antti Virtanen, Suomen Kuntaliitto
- koulutuspoliittinen sihteeri Kristiina Huttu, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten Liitto - SAMOK ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammattikorkeakouluopinnoista annettua lakia, ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä annettua lakia ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annettua lakia.

Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakouluopinnoista annettuun lakiin otettaisiin säännökset ammattikorkeakoulututkintoon johtavia opintoja harjoittavan opiskelijan opiskeluoikeudesta ammattikorkeakoulussa. Nykyisin asetuk-

sessä olevat säännökset opiskeluajan enimmäispituudesta ja ilmoittautumismenettelystä siirrettäisiin yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavina lakiin. Lakiin lisättäisiin opiskeluajan laskemista koskevat säännökset. Opiskelija voisi tekemänsä poissaoloilmoituksen perusteella olla poissa yhteensä kahden lukuvuoden ajan sen lyhentämättä säädettyä opiskeluaikaa. Säädetyn opiskeluajan ylittämisestä seuraisi opiskeluoikeuden menetys. Opiskeluoikeuden voisi menettää tietyissä tapauksissa myös poissaolojen vuoksi. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös

ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen sisällöllisestä laajuudesta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus olisi edelleen opiskelijalle maksutonta. Muussa opetuksessa voitaisiin ehdotuksen mukaan edelleen periä maksuja. Opetuksessa perittävien maksujen yhtenäistämiseksi maksujen perusteista ehdotetaan säädettäväksi opetusministeriön asetuksella.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä annetun lain 6 §:n ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan, että opiskelijalla, joka on hyväksytty ammattikorkeakouluun, olisi mahdollisuus vaihtaa opiskelupaikkaa vastaavaan oppilaitokseen toisella paikkakunnalla esimerkiksi sairauden taikka äkillisesti muuttuneen elämäntilanteen vuoksi sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti sitoutunut vastaanottamaan opiskelupaikan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Uudistuksella korjataan säännöksiä asianmukaisiksi ja niiden säädöstasoa oikeaksi ja siten kehitetään ammattikorkeakoulujen menettelytapoja ja parannetaan opiskelijan oikeusturvaa. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta on keskustellut siitä, onko hallituksen esittämä pikainen voimaantulo opiskelijoiden kannalta hyväksyttävä. Kuitenkin opiskeluaajan enimmäispituus ja ilmoittautumisvelvollisuus ovat jo nykyisinkin alemmantasoisilla säädöksillä säädettyinä. Opiskeluoikeuden menettämistä koskeva säännös on uusi. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, ettei ole estettä lakien voimaantulolle 1.8.2001. Valiokunta huomauttaa myös, että asiantuntijana kuultu opiskelijajärjestö on kannattanut esitystä ja sen nopeaa voimaantuloa.

Lakialoitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

15 b §. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että opiskelija voi tekemänsä poissaoloilmoituksen perusteella olla poissa yhteensä kahden lukuvuoden ajan. Säännöksen tarkoituksena on pyrkiä yhtenäistämään ammattikorkeakoulujen menettelytapoja ja parantamaan opiskelijoiden oikeusturvaa.

Lakiehdotuksen 15 c §:n mukaan ammattikorkeakoulu voisi edelleen myöntää erityisestä syystä lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen. Valiokunta korostaa sitä, että tällaisen erityisen syyn tulee olla hyvin yllättävä tai muuten poikkeuksellinen tilanne opiskelijan elämässä.

Valiokunta on hyväksynyt hallituksen esittämän kahden vuoden poissaoloajan, mutta pitää sitä melko pitkänä. Vaarana on, että nuorten opintojen keskeyttämiset lisääntyvät ja toisaalta ammattikorkeakouluille voi aiheutua pitkistä poissaoloista ongelmia. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia ammattikorkeakoulujen toimintaan ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin sallittavan poissaoloajan lyhentämiseksi.

15 c §. Valiokunta on lisännyt lakiin oikaisu-pyyntöille asetettavan määräajan.

29 §. Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) 29 §:n 1 momentin valtion ja yksityisen ammattikorkeakoulun päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen (hallinto-oikeuteen) siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Kunnallisen ammattikorkeakoulun päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään. Jotta opiskelijan kurinpitoa koskevissa asioissa muutoksenhaku ohjautuisi samalla tavoin ammattikorkeakoulun ylläpitäjästä riippumatta, pykälän 2 momentissa säädetään, että näissä asioissa muutosta haetaan 1 momentista poiketen valittamalla lääninoikeuteen (hallinto-oikeuteen) noudattaen muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Opetusministeriöltä saadun selvityksen mukaan kunnallisen ammattikorkeakoulun päätöksiä koskevalle muista poikkeavalle muutoksenhauille, joka on perua ammattikorkeakoulujen perustana olevia ammatillisia oppilaitoksia koskevasta aikaisemmasta lainsäädännöstä, ei enää nykyisin ole perusteita. Kunnallinen ammattikorkeakoulu tekee kyllä päätöksiä, jotka perustuvat kunnallisen ylläpitäjän kuntalain nojalla sille siirtämään toimivaltaan. Näitä ovat esimerkiksi ammattikorkeakoulun opettajien nimittämispäätökset. Kelpoisuusvaatimukset ovat ammattikorkeakouluopinnoista annetussa asetuksessa, mutta nimittäminen tapahtuu kuntalain nojalla ja muutosta nimittämispäätökseen haetaan siten kuin kuntalaissa säädetään. Ammattikorkeakoulujen tekemät päätökset perustuvat kuitenkin pääsääntöisesti ammattikorkeakouluopinnoista annettuun lakiin ja asetukseen (256/1995). Näissä asioissa ylläpitäjän mukaan määräytyvä muutoksenhaku on käytännössä aiheuttanut sekaannuksia.

Opetusministeriöltä saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen

29 §:ää muutettavaksi siten, että ammattikorkeakoulun ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haettaisiin muutosta aina siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Pykälän 2 momentti voidaan tällöin poistaa tarpeettomana.

2. lakiehdotus

6 §. Valiokunta toteaa, että ammattikorkeakoululainsäädännön hyväksymisen yhteydessä eduskunta hyväksyi siirtymävaihetta koskevana opettajille mahdollisuuden pätevytymiseen. Tarkoitus oli, että epäpätevä opettaja viiden vuoden aikana suorittaisi ammattikorkeakoulun viran tai toimen edellyttämät lisäopinnot. Nyt hallitus ehdottaa, että ammattikorkeakoulu voi erityisestä syystä pidentää määräaika. Esitys johdetaan siitä, että monilta lisäopintoja harjoittavilta opettajilta puuttuu enää vain vähän opintosuorituksia. Valiokunta hyväksyy määräajan pidentämisen opintojen loppuun saattamiseksi. Valiokunta kuitenkin katsoo, että pätevytyymisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella ja ehdottaa tätä koskevaa lisäystä 6 §:ään.

Valiokunta painottaa sitä, että ammattikorkeakoulun tulee aktiivisin toimenpitein tukea opintojen loppuunsaattamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoite 31/2000 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (255/1995)
12 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti ja 29 §, sellaisena kuin niistä on 29 § laissa 1060/1998, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a, 15 b ja 15 c §, 16 §:ään uusi 3 ja 4 momentti sekä uusi 28 a § seuraavasti:

12, 15 a ja 15 b §
(Kuten HE)

15 c §

Opiskeluoikeuden menettäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Opiskelijalla on oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan ja sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

16 ja 28 a §
(Kuten HE)

29 §

Muutoksenhaku

(Poist.) Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (Poist.)

(2 mom. poist.)

(2 ja 3 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

Voimaantulo
(Kuten HE)

2.

Laki

eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (258/1995) 6 § seuraavasti:

6 §

Opettajien asema

Ammattikorkeakoulun perustana olevan ammatillisen oppilaitoksen sellainen opettajan viran tai toimen haltija, joka täyttää tämän ammatillisen oppilaitoksen viralle tai toimelle säädettyt kelpoisuusvaatimukset, mutta joka ei täytä ammattikorkeakoulun opettajia koskevia kelpoi-

suusvaatimuksia, voidaan nimittää ammattikorkeakoulun opettajan virkaan tai toimeen viiden vuoden määräajaksi virkaa tai tointa ensi kertaa täytettäessä sitä haettavaksi julistamatta. Ammattikorkeakoulu voi erityisestä syystä pidentää määräaika *enintään kahdella vuodella*.

Voimaantulo
(Kuten HE)

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Osmo Puhakka /kesk
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Leena Rauhala /kd
jäs.	Tapio Karjalainen /sd	Säde Tahvanainen /sd
	Tanja Karpela /kesk	Ilkka Taipale /sd
	Jyrki Katainen /kok	Unto Valpas /vas
	Markku Markkula /kok	Pia Viitanen /sd
	Margareta Pietikäinen /r	vjäs. Lauri Oinonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.